

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКА АКАДЕМІЯ»**

Кафедра соціології

**Робоча навчальна програма дисципліни
МАСКУЛІННІСТЬ І ЧОЛОВІЧИ СТУДІЇ**

2024-2025 навчальний рік

Організаційно-методична характеристика навчальної дисципліни	
Академічна характеристика	Структура
Рік навчання – 4 Семестр – осінній Кількість годин на тиждень – 3 Статус курсу – вибірковий Кількість кредитів ЄКТС – 4	Загальний обсяг годин – 120, з них: лекційних – 20, семінарських – 20, самостійної роботи – 80. Вид підсумкового контролю: залік

Укладачка: Тамара Марценюк, кандидатка соціологічних наук, доцентка кафедри соціології t.martsenyuk@ukma.edu.ua

Майже усі публікації авторки курсу знаходяться у вільному доступі на <http://ekmair.ukma.edu.ua/>

Онлайн курс Тамари Марценюк на Прометеусі «Жінки і чоловіки: гендер для всіх», який можна прослухати і отримати сертифікат https://courses.prometheus.org.ua/courses/IRF/101/2015_T2/about

Курс розміщено на Освітній платформі НаУКМА <https://distedu.ukma.edu.ua/>

АНОТАЦІЯ

Метою курсу є вивчення саме чоловіків і маскулінності в рамках гендерних досліджень. Основне *завдання* курсу полягає у тому, аби вивчити конструювання маскулінностей у різних сферах соціального життя, ознайомити студентство із сутністю та напрямками чоловічих студій у західній та українській соціології, розкрити особливості чоловічого руху та українських національних маскулінностей.

У курсі обговорюватимуться такі дискусійні проблеми, як криза маскулінності, зміна гендерних ролей та її вплив на визначення сучасних чоловічих ідентичностей, гегемонна та альтернативні маскулінності, проблематика насильства, сучасні практики татівства, маскулінність як політична категорія тощо. Особлива увага приділятиметься проблемі гендерних трансформацій на прикладі сучасних українських маскулінностей, зокрема, у контексті викликів війни і повномасштабного вторгнення.

У результаті вивчення курсу студенти повинні *знати* основний концептуальний апарат із чоловічих студій; різноманітні прояви маскулінності у суспільстві та аспекти гендерної (не)рівності з точки зору чоловічих студій; основні напрямки руху за права чоловіків (на прикладі США); міжнародний досвід запровадження гендерної рівності та *вміти* пояснювати основні поняття курсу; ідентифікувати проблемні аспекти конструювання маскулінностей у різних сферах суспільного життя (зокрема, використовуючи якісні методи у соціологічних дослідженнях); формулювати причини та наслідки ієрархій між маскулінностями у західному та українському суспільствах; висловлювати та аргументувати власну позицію стосовно проявів гендерної (не)рівності в українському суспільстві; окрім того, передбачається, що курс спонукає студентство бути більш гендерно чутливими та толерантними у ставленні до оточуючих.

Розклад занять (по четвергах)

Тиждень і час	13.30-14.50	15.00-16.20	16.30-17.50
Тиждень 1 5 вересня		Лекція 1 Онлайн	Лекція 2 Онлайн
Тиждень 2 12 вересня	Тиждень гендерної рівності у НаУКМА		
Тиждень 3 19 вересня	Семінар 1 (1 група) Онлайн	Лекція 3 Онлайн	Семінар 1 (2 група) 4-310
Тиждень 4 26 вересня	Семінар 2 (1 група) Онлайн	Лекція 4 Онлайн	Семінар 2 (2 група) 4-310
Тиждень 5 3 жовтня	Семінар 3 (1 група) Онлайн	Лекція 5 Онлайн	Семінар 3 (2 група) 4-310
Тиждень 6 10 жовтня	Семінар 4 (1 група)	Лекція 6 Онлайн	Семінар 4 (2 група) 4-310
Тиждень 7 17 жовтня	Семінар 5 (1 група) Онлайн	Лекція 7 Онлайн	Семінар 5 (2 група) 4-310
Тиждень 8 24 жовтня	Семінар 6 (1 група) Онлайн	Лекція 8 Онлайн	Семінар 6 (2 група) 4-310

Тиждень 9 31 жовтня	Семінар 7 (1 група) Онлайн	Лекція 9 Онлайн	Семінар 7 (2 група) 4–310
Тиждень 10 7 листопада	Семінар 8 (1 група) Онлайн	Лекція 10 Онлайн	Семінар 8 (2 група) 4–310
Тиждень 11 14 листопада	Семінар 9 (1 група) Онлайн		Семінар 9 (2 група) 4–310
Тиждень 12 21 листопада	Семінар 10 (1 група) Онлайн		Семінар 10 (2 група) 4–310

ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

Тема 1. Гендерні дослідження і чоловіки як об'єкт вивчення. Розвиток чоловічих студій і становище у 21 столітті. (2 год).

Тема 2. Теоретизуючи маскулінності: гегемонна маскулінність і влада. (2 год).

Тема 3. Гендерна соціалізація і чоловіки. Маскулінність і насилля (2 год).

Тема 4. Гомосоціальні чоловічі сфери (на прикладі спорту) (2 год).

Тема 5. Чоловіки, приватна сфера і татівство (2 год).

Тема 6. Криза маскулінності. Чоловіки і здоров'я (2 год).

Тема 7. Боротьба чоловіків – напрямки і розвиток чоловічого руху (2 год).

Тема 8. Маскулінність як політична категорія (2 год).

Тема 9. Українська національна маскулінність. Маскулінність і націоналізм (2 год).

Тема 10. Маскулінність, чоловіки і війна (2 год).

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Чоловічі студії як напрямок гендерних досліджень (2 год).

1. Гендер, маскулінність і влада. Соціально-конструктивістські засади чоловічих студій.
2. Розвиток чоловічих студій. Гендерні, чоловічі та інші студії у порівняльній перспективі. Що вивчаються і хто займається чоловічими студіями.
3. Ознаки і теоретичні підходи до пояснення маскулінності. Суперечності і парадокси маскулінності.
4. Переосмислення досліджень маскулінності: фемінізм, маскулінність і поняття агентності та емоційної рефлексивності.

Основна література:

- Марценюк, Т. (2020). Гендерні дослідження і чоловіки як об'єкт вивчення (Розділ 1). У «Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі (с. 17-33). К.: Комора.
- Марценюк, Т. (2020). Маскулінність як соціально-культурний конструкт (Розділ 2). У «Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі (с. 35-51). К.: Комора.
- Waling, A. (2019). Rethinking masculinity studies: Feminism, masculinity, and poststructural accounts of agency and emotional reflexivity. *The journal of men's studies*, 27(1), 89-107.

Додаткова література:

- Кон, І. (2003). Чоловіки, які змінюються у мінливому світі (Розділ «Чоловічі дослідження і парадигми маскулінності»). *Незалежний культурологічний часопис «Ї»*, 27. <https://www.ji.lviv.ua/n27texts/kon.htm>
- Рош, А. (2018). *Перша стаття. Зміни та криза чоловічої ідентичності*. К.: Основи. American Men's Studies Association (about, news, resources) <http://mensstudies.org/>
- Brod, H. (2018). *The Making of Masculinities (Routledge Revivals): The New Men's Studies*. Routledge.
- Connell, R. (2014). The study of masculinities. *Qualitative Research Journal*, 14(1), 5-15.
- Ekenstam, C. (2006). The history and future of studies on men and masculinity: Some theoretical reflections. *NORMA*, 1(1), 6-23.
- Hearn, J., Pringle, K., Müller, U., et al. (2002). Critical Studies on Men in Ten European Countries: (1) The State of Academic Research. *Men and Masculinities*, 4(4), 380-408.
- Hobbs, A. (2013). Masculinity studies and literature. *Literature Compass*, 10(4), 383-395.
- Johnson, J. E., & Rosenblum, D. (2018). Rethinking qualitative methodology around masculinity. *Politics & Gender*, 14(2), 288-293.
- Gottzen, L. (2018). Is masculinity studies really the 'odd man out'? *Norma*, 13(2), 81-85.
- Kimmel, M. S. (1987). *Changing men: New directions in research on men and masculinity*. Sage Publications, Inc.
- Reeser, T. W. (2020). Concepts of masculinity and masculinity studies. In *Configuring masculinity in theory and literary practice* (pp. 11-38). Brill.
- Traister, B. (2000). Academic Viagra: The rise of American masculinity studies. *American Quarterly*, 52(2), 274-304.

Тема 2. Теоретизуючи маскулінності: гегемонна маскулінність і влада (2 год).

1. Поняття гегемонної маскулінності. Відносини між маскулінностями: гегемонія, субординація, співучасть, маргіналізація.
2. Критика та переосмислення концепції гегемонної маскулінності.
3. Негегемонні та нові маскулінності.

Основна література:

Марценюк, Т. (2020). Теоретизуючи маскулінність: гегемонна маскулінність та ієрархії, поняття кризи маскулінності (частина Розділу 3). У «Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі (с. 53-60). К.: Комора.

Messerschmidt, J. W., & Messner, M. A. (2018). Hegemonic, nonhegemonic, and “new” masculinities. *Gender reckonings: New social theory and research*, 35-56.

Додаткова література:

Bridges, T., & Pascoe, C. J. (2014). Hybrid masculinities: New directions in the sociology of men and masculinities. *Sociology compass*, 8(3), 246-258.

Connell, R. W., & Messerschmidt, J. W. (2005). Hegemonic masculinity: Rethinking the concept. *Gender & society*, 19(6), 829-859.

Hearn, J. (1997). The implications of critical studies on men. *NORA, Nordic Journal of Women's Studies*, 5(1), 48-60.

Messerschmidt, J. W. (2019). The salience of “hegemonic masculinity”. *Men and Masculinities*, 22(1), 85-91.

Messerschmidt, J. W. (2015). *Masculinities in the Making: From the Local to the Global*. Rowman & Littlefield.

Yang, Y. (2020). What’s hegemonic about hegemonic masculinity? Legitimation and beyond. *Sociological Theory*, 38(4), 318-333.

Тема 3. Гендерна соціалізація і чоловіки. Маскулінність і насилля (2 год).

1. Гендерна соціалізація і маскулінність: особливості виховання хлопчиків.
2. Агресія і насильство у житті чоловіків.
3. Результати дослідження насильства у житті українських чоловіків.

Основна література:

Марценюк, Т. (2020). Гендерна соціалізація і чоловіки. Гомосоціальні чоловічі сфери (на прикладі спорту (частина Розділу 4). У «Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі (с. 71-83). К.: Комора.

Марценюк, Т. (2020). Маскулінність, агресія та насильство у житті чоловіків (частина Розділу 5). У «Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі (с. 91-99). К.: Комора.

Марценюк, Т., Рябчук, А. (2021, 11 грудня). Агресори й жертви: насильство в житті українських чоловіків. Гендер в деталях. <https://genderindetail.org.ua/library/ukraine/nasylstvo-v-zhytti-ukrainskyh-cholovikiv.html>

Додаткова література:

Кауфман, М. (2016). Конструювання маскулінності та тріада чоловічого насильства. *Гендер в деталях*. <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasylstvo/triada-cholovichogo-nasylstva-134030.html>

Messner, M. A. (1990). When bodies are weapons: Masculinity and violence in sport. *International review for the sociology of sport*, 25(3), 203-220.

Symkovych, A. (2018). Do men in prison have nothing to lose but their manhood? Masculinities of prisoners and officers in a Ukrainian correctional colony. *Men and Masculinities*, 21(5), 665-686.

Тема 4. Гомосоціальні чоловічі сфери (на прикладі спорту) (2 год).

1. Формування маскулінності в інституті спорту.
2. Спорт на відтворення соціальних нерівностей.
3. Реформування спорту через переосмислення поняття змагальності.

Основна література:

Марценюк, Т. (2020). Гендерна соціалізація і чоловіки. Гомосоціальні чоловічі сфери (на прикладі спорту (частина Розділу 4). У *«Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі* (с. 83-89). К.: Комора.

English, C. (2017). Toward sport reform: hegemonic masculinity and reconceptualizing competition. *Journal of the Philosophy of Sport*, 44(2), 183-198.

Додаткова література:

Кириленко, О. (2012). Спортивна активність у гендерному контексті. *Гендерний журнал «Я»*, 1(29) «Гендер і спорт», 32-35.

Марущенко, О. (2012). Гендерована фізкультура: дещо про «королів» і «королеву». *Гендерний журнал «Я»*, 1(29) «Гендер і спорт», 30-31.

Марценюк, Т.О., Швець, О.П. (2011). Конструювання маскулінності в інституті спорту (на прикладі українських футболістів). *Наукові записки НаУКМА. Соціологічні науки*. К.: Видавничий дім «КМ Академія», 58-65.

Шимко, С. (2017). Гендерований спорт: встановлення гендерного режиму через культуру тренування тіл і спортивних змагань (Розділ 6). У *Гендер для медіа* (с. 97-117). Київ: Критика.

Adams, A., Anderson, E., & McCormack, M. (2010). Establishing and challenging masculinity: The influence of gendered discourses in organized sport. *Journal of language and social psychology*, 29(3), 278-300.

Kimmel, M. (2008). *Guyland: The Perilous World Where Boys Become Men (Understanding the Critical Years Between 16 and 26)*. NY: HarperCollins Publishers.

Тема 5. Чоловіки, приватна сфера і татівство (2 год).

1. Татівство як соціальний інститут і чоловіча роль.
2. Чоловіки і відповідальне татівство.
3. Поняття турботливої маскулінності.

Основна література:

Марценюк, Т. (2020). Чоловіки у приватній сфері (Розділ 9). У *«Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі* (с. 165-185). К.: Комора.

Elliott, K. (2016). [Caring masculinities: Theorizing an emerging concept](#). *Men and Masculinities*, 19(3): 240-259.

Додаткова література:

Кандуба, Т. (2014). Суспільний погляд на проблему батька-одинака: соціологічний аналіз. У Чоловік і маскуліність у площині тексту: збірник наукових статей, гол. ред. М. Варикаша (с. 276-281). Бердянськ.

Марущенко, О. (2018). Партнерські пологи: парадокси чоловічої ролі, *Гендер в деталях*.

<https://genderindetail.org.ua/season-topic/mater-batkiv/partnerski-pologi-paradoxi-cho-lovichoi-rol-i-134717.html>

Чапай, А. (2016). *Тато в декреті*. Vivat.

Johansson, T., & Andreasson, J. (2017). *Fatherhood in transition: Masculinity, identity and everyday life*. Springer.

Scheibling, C. (2020). "Real heroes care": How dad bloggers are reconstructing fatherhood and masculinities. *Men and Masculinities*, 23(1), 3-19.

UNFPA Україна. (2018). [Сучасне розуміння маскуліності: ставлення чоловіків до гендерних стереотипів та насильства щодо жінок](#).

Wall, G., & Arnold, S. (2007). How involved is involved fathering? An exploration of the contemporary culture of fatherhood. *Gender & society*, 21(4), 508-527.

Williams, S. (2008). What is fatherhood? Searching for the reflexive father. *Sociology*, 42(3), 487-502.

Тема 6. Криза маскуліності. Чоловіки, ринок праці, стан здоров'я (2 год).

1. Криза маскуліності та підходи до її пояснення. Конструктивний і деструктивний сценарії виходу із кризи маскуліності.
2. Непристосовані: чоловіки і проблема бездомності.
3. Явище самогубства серед чоловіків, інвалідність і гегемонна маскуліність.

Основна література:

Марценюк, Т. (2020). Теоретизуючи маскуліність: гегемонна маскуліність та ієрархії, поняття кризи маскуліності (частина Розділу 3). У *«Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі* (с. 60-66). К.: Комора.

Марценюк, Т. (2020). Чоловіки та ринок праці: особливості конструювання радянських і пострадянських маскуліностей (Розділ 6). У *«Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі* (с. 105-121). К.: Комора.

Марценюк, Т. (2020). "Сильна стать"? Чоловіче здоров'я як соціальна проблема (Розділ 8). У *«Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі* (с. 145-163). К.: Комора.

Додаткова література:

Бурейчак, Т. (2011). Погані часи для чоловіків? Соціологічні інтерпретації кризи маскуліності. *Соціологія: теорії, методи, маркетинг*, 1, 79-94.

- Дарієвська, С. & Марценюк, Т. (2020). Досвід працевлаштування людей з інвалідністю в Україні (на прикладі ветеранів Антитерористичної операції). *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*, 3, 37-48. <http://nrps.ukma.edu.ua/article/view/214382>
- Сачук, Ю., Текучова, І., Заремба-Косович, Г. (2023). *Історія не без нас. Становлення руху за права людей з інвалідністю в Україні: збірник*. Київ: Видавництво. <https://ffr.org.ua/wp-content/uploads/2023/11/Elektronna-knyga.pdf>
- Braswell, H., & Kushner, H. I. (2012). Suicide, social integration, and masculinity in the US military. *Social science & medicine*, 74(4), 530-536.
- Courtenay, W. H. (2000). Constructions of masculinity and their influence on men's well-being: a theory of gender and health. *Social science & medicine*, 50(10), 1385-1401.
- Kimmel, M. S. (2018). The contemporary "crisis" of masculinity in historical perspective. In *The making of masculinities* (pp. 121-153). Routledge.
- Struszczyk, S., Galdas, P. M., & Tiffin, P. A. (2019). Men and suicide prevention: a scoping review. *Journal of Mental Health*, 28(1), 80-88.

Тема 7. Боротьба чоловіків – напрямки і розвиток чоловічого руху (2 год).

1. Чоловічий рух: світовий досвід розмаїття боротьби за права чоловіків. Основні напрямки чоловічого руху (на прикладі США): антифеміністичні та профеміністичні чоловічі організації. Роль чоловіків у забезпеченні гендерної рівності та боротьбі із гендерним насильством.
2. Гендерна рівність і права чоловіків: міфи та реальність
3. Чинники залучення українських чоловіків до чоловічих рухів на підтримку гендерної рівності.

Основна література:

- Марценюк, Т. (2020). Чоловічий рух у світі та в Україні (Розділ 10). У *«Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі* (с. 187-208). К.: Комора.
- Марценюк, Т. (2020). Гендерна рівність і права чоловіків: міфи та реальність (Розділ 11). У *«Захисники галактики»: влада і криза в чоловічому світі* (с. 211-225). К.: Комора.
- Оганесян, М.М., Марценюк, Т.О. (2021). Чинники залучення українських чоловіків до чоловічих рухів на підтримку гендерної рівності. *Наукові записки НаУКМА. Соціологія*, 4, 47-59. <http://nrps.ukma.edu.ua/article/view/241782>

Додаткова література:

- Вотсон, Е. (2017). Чому чоловіків потрібно включати до феміністичного руху. *Гендер в деталях*. <https://genderindetail.org.ua/season-topic/genderne-nasilstvo/chomu-cholovikiv-potribno-vklyuchiti-do-feministichnogo-ruhu-134037.html>
- Кімел, М., Кауфман, М. (2019). *Чоловіки про фемінізм*, перекл. з англ. О. Любарська. К.: Книголав.
- Крот, О. (2020). Фемінізм та чоловічі рухи за рівність в Іспанії. *Гендер в деталях*. <https://genderindetail.org.ua/season-topic/feminism-in-detail/mens-movements.html>

- Марценюк, Т. (2016). Роль чоловіків у боротьбі із гендерним насильством : (на прикладі США). Я : гендерний журнал, 2 (41) «Гендер і насильство», 29-31.
- Ярош, О., Пашкова, Н., Перепелюк, А. (2022). *Чоловіки як союзники: посібник*. Міжнародна фундація виборчих систем.
- Farrell, W. (1993). *The Myth of Male Power*. N.Y. : Simon and Schuster.
- HeforShe. (2019). Global Solidarity Movement for Gender Equality. <https://www.heforshe.org/>
- HeforShe Україна. (2018). <https://heforsheukraine.info/>
- Messner, M. A. (1997). *Politics of masculinities: Men in movements*. Altamira Press.
- UNFPA. (2024). Engaging men and boys in promoting gender equality. <https://eeca.unfpa.org/en/engaging-men-and-boys-promoting-gender-equality>

Тема 8. Маскулінність як політична категорія (2 год).

1. Критичний аналіз чоловічого політичного лідерства: дослідницька мережа із вивчення політичних маскулінностей.
2. Визначення політичної маскулінності та окреслення тематик вивчення.
3. Воломир Зеленський як нова політична маскулінність?

Основна література:

- Research Network: Political Masculinities.
<https://politicalmasculinities.jimdofree.com/recent-publications-1/>
- Skriptaitė, Ruta (2022). March 2022 Blog: From a Jester to a Hero: is Zelensky an epitome of the modern post-Soviet political masculinity?
<https://obo.web.ox.ac.uk/from-a-jester-to-a-hero-is-zelensky-an-epitome-of-the-modern-post-soviet-political-masculinity>.
- Starck, K. and Sauer, B. (2014) Political masculinities: introduction, in K. Starck and B. Sauer (eds) *A Man's World? Political Masculinities in Literature and Culture*, Newcastle: Cambridge Scholars, 3–10.

Додаткова література:

- Bjarnegård, E., & Starck, K. (2024). Political masculinities as an analytical category. *European Journal of Politics and Gender*, 1-5.
- Haycock, T. R. (2024). Masculinity and Political Discourse: A Critical Analysis of European Leaders. Honors Undergraduate Theses. University of Central Florida.
<https://stars.library.ucf.edu/hut2024/64/>
- Hojtink, M., & Muehlenhoff, H. L. (2020). The European Union as a masculine military power: European Union security and defence policy in 'times of crisis'. *Political studies review*, 18(3), 362-377.
- Hearn, J. (2024). Evaluating the concept of political masculinity/ies: a simple idea or a case of too many ideas? *European Journal of Politics and Gender*, 1-19.
- Löffler, M., Luyt, R., & Starck, K. (2020). Political masculinities and populism. *Norma*, 15(1), 1-9.
- Messerschmidt, J. W., & Bridges, T. (2017). Trump and the politics of fluid masculinities. *Gender & Society*.

- Ryabinska, N. (2022). Politics as a Joke: The Case of Volodymyr Zelensky's Comedy Show in Ukraine. *Problems of Post-Communism*, 69(2), 179-191.
- Sperling, V. (2016). Putin's macho personality cult. *Communist and Post-Communist Studies*, 49(1), 13-23.
- Swain, S. (2021). Pugilism, Power, and the Cultural Politics of Celebrity: Charting Vitali Klitschko's Rise from Heavyweight Champion to Mayor of Kiev. *Journal of Global Sport Management*, 1-16.
- Wojnicka, K., Mellström, U., & de Boise, S. (2022). On war, hegemony and (political) masculinities. *Norma*, 1-5. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/18902138.2022.2069856>.
- 3 Plus International. (2022). Zelensky: Popularising a new kind of masculinity. <https://3plusinternational.com/2022/03/zelensky-popularising-a-new-kind-of-masculinity/>.

Тема 9. Українська національна маскуліність (2 год).

1. Дискримінація українських чоловіків: у яких сферах і чому.
2. Козак як маскуліний образ в українському суспільстві.
3. Гендер і нація в українському суспільстві: маскуліності та Євромайдан 2013–2014.
4. Маскуліність, нація і питання насильства.

Основна література:

- Марценюк, Т. (2020). Українські чоловіки: влада чи криза? (Розділ 12). У «*Захисники галактики*»: влада і криза в чоловічому світі (с. 227-241). К.: Комора.
- Марценюк, Т. (2020). Маскуліність, агресія та насильство у житті чоловіків (частина Розділу 5). У «*Захисники галактики*»: влада і криза в чоловічому світі (с. 99-102). К.: Комора.
- Roßmann, S. (2016). 'To Serve like a Man'—Ukraine's Euromaidan and the Questions of Gender, Nationalism and Generational Change. In *Eastern European Youth Cultures in a Global Context* (pp. 202-217). Palgrave Macmillan, London.

Додаткова література:

- Нейджел, Дж. (2003). Маскуліність та націоналізм; гендер та сексуальність у творенні націй. *Незалежний культурологічний часопис «І»*, 27. <https://www.ji.lviv.ua/n27texts/nagel.htm>
- Bureychak, T. (2013). In Search of Heroes: Vikings and Cossacks in Present Sweden and Ukraine. *NORMA*, 7(2), 140–59.
- Bureychak, T., & Petrenko, O. (2015). Heroic Masculinity in Post-Soviet Ukraine: Cossacks, UPA and "Svoboda". *East/West: Journal of Ukrainian Studies*, 2(2), 3-28.
- Channell-Justice, E. S. (2017). Men and microcultures: Reinforcing militarism and nation in "We're Not Just Sandwiches": Europe, Nation, and Feminist (Im) Possibilities on Ukraine's Maidan. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 42(3), 717-741.

- Enloe, C. (2004). "All the Men Are in the Militias, All the Women Are Victims: The Politics of Masculinity and Femininity in Nationalist Wars." In *The Curious Feminist: Searching for Women in a New Age of Empire* (p. 99–118). Berkeley: University of California Press.
- Nagel, J. (1998). Masculinity and nationalism: Gender and sexuality in the making of nations. *Ethnic and racial studies*, 21(2), 242-269.
- Rachok, D. (2014). *Imagining the Ukrainian Body: Everyday Nationalism and Body Politics in Contemporary Ukraine* (Doctoral dissertation, Central European University).
- Yuval-Davis, N. (2004). *Gender and nation*. Routledge.

Тема 10. Маскуліність, сектор безпеки і оборони та війна (2 год).

1. Результати опитування працівників сектору безпеки і оборони України щодо гендерної рівності.
2. Безпека, сором і неоднозначність – дослідження чоловіків-біженців після повномасштабного вторгнення.
3. Тіла технологій: солдати-кіборги та мілітаризована маскуліність.

Основна література:

- ООН Жінки Україна. (2022). Вступ, Методологія дослідження, 3.6. Фокус на секторі безпеки. У *Розуміння маскуліності та гендерної рівності у секторі безпеки України*. (с. 17-23, 24-26, 52-62). https://ukraine.unwomen.org/sites/default/files/2022-02/UKR_WEB_Masculinity%20Study.pdf
- Blomqvist Mickelsson, T. (2023). Safety, Shame, and Ambiguity—the Case of Ukrainian Male Refugees. *International Migration Review*, 01979183231216075. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/01979183231216075>
- Masters, C. (2005). Bodies of technology: Cyborg soldiers and militarized masculinities. *International Feminist Journal of Politics*, 7(1), 112–132. <https://doi.org/10.1080/1461674042000324718>

Додаткова література:

- Гавришко, М. (2023). Зброя війни: сексуальне насильство російських військових в Україні. Спільне. <https://commons.com.ua/uk/seksualne-nasilstvo-rosijskih-vijskovih-v-ukrayinu/>
- ХІСД. (2024). *Мобілізація сердець і умів у воєнний час: побоювання і сподівання українців щодо військової служби*. Лабораторія журналістики суспільного інтересу, серпень. <https://drive.google.com/file/d/1rveHXAY4dl0JvsGhLi5AltFeJMzmJWPx/view>
- Шевчук, О.В., Михайлов, В.С., Дєточка, О.Д. (2020). *Стан реалізації у Збройних Силах України гендерної політики держави: аналітичний звіт за результатами соціологічного дослідження*. Київ: Науково-дослідний центр гуманітарних проблем Збройних Сил України <https://www.mil.gov.ua/content/gender/Hender20.pdf>
- Féron, É. (2018). *Wartime sexual violence against men: Masculinities and power in conflict zones*. Rowman & Littlefield.

- Gaufman, E. (2023). Damsels in distress: Fragile masculinity in digital war. *Media, War & Conflict*, 16(4), 516-533.
- Martsenyuk, T. & Shevtsova, M. (2024). Gender, Men, and Masculinities on Euromaidan Protests and War in *Feminist Perspective on Russia's War in Ukraine. Hear Our Voices*, ed. by M. Shevtsova M, Lexington Book, p. 41-61.
- Mathers, J. (2020). Ginger Cats and Cute Puppies: Animals, Affect, and Militarisation in the Crisis in Ukraine. In *Making War on Bodies: Militarisation, Aesthetics and Embodiment in International Politics* (pp. 148-169). Edinburgh University Press.
- Kronsell, A. (2016). Sexed bodies and military masculinities: Gender path dependence in EU's common security and defense policy. *Men and masculinities*, 19(3), 311-336.
- Romanets, M. (2017). Virtual warfare: Masculinity, sexuality, and propaganda in the Russo-Ukrainian war. *East/West: Journal of Ukrainian Studies (EWJUS)*, 4(1), 159-177.
- Shand, T. (2022). Masculinities and Putin's war in Ukraine: Making the connection between men's gender and the current conflict. *International Journal of Men's Social and Community Health*, 5(2), e18-e35.
- Tapscott, R. (2020). Militarized masculinity and the paradox of restraint: mechanisms of social control under modern authoritarianism. *International Affairs*, 96(6), 1565-1584.
- Todorović, M. (2024). The (Mis)Use of Ideal Masculinity in Armed Conflicts. *Kultura Polisa*, 21(1), 82-100.
- Wojnicka, K. (2023). His body, his choice? Patriarchy, discrimination against men and protective masculinity at war. *NORMA*, 18(1), 1-4.

ВИМОГИ ДО ЕСЕ

У рамках курсу студентки і студенти пишуть есе на **тематику «Гендер, нація і війна: маскулінності у часи російсько-української війни»** (прохання придумати свою тему, яка відповідає вашому проаналізованому аспекту).

Запропонована тематика є доволі широкою, тому слід брати до уваги лише її певний аспект, аргументуючи, чому ви його взяли. Спробуйте виокремити одну ідею і аналітично її обґрунтувати, відповідно до тематики нашого курсу. Зокрема, можна проаналізувати певний аспект участі чоловіків у російсько-українській війні чи висвітлення цієї тематики у ЗМІ.

Передбачається, що в процесі написання есе буде продемонстроване знання основної тематики курсу. Особливо візьміть до уваги літературу (зокрема, і додаткову) до останніх тем курсу. Очікується ілюстрація думок низкою прикладів із російсько-української війни: чи то текстових (цитати із медіа, наприклад), чи візуальних (посилання на які теж слід надавати). Можливе використання візуальних емпіричних даних.

Посилання на джерела не обов'язкові. Однак, якщо авторки і автори есе згадують інформацію з матеріалів курсу, посилання передбачається.

Від есе очікується логічність, послідовність, аргументованість та грамотність викладу.

Обсяг роботи: від 8 до 10 тис. знаків із пробілами (не бажано перебільшувати очікуваний обсяг, або писати замалий текст, адже це передбачатиме зниження балів).

Таблиця оцінювання есе

Тип роботи	Максимальна кількість балів
Логічна структура есе: наявність вступу, основної частини і висновків (які окремо не слід виділяти у тексті)	5
Змістовна частина есе: вдало підібрані аргументи та приклади для розкриття ідеї есе, назва роботи	10
Фахове використання термінології із чоловічих студій та література (посилання на літературу у випадку цитування чи надання певної інформації; приклади оформлення посилань на джерела – у програмці курсу) Ви повинні продемонструвати знання із саме цього курсу	10
Стилістика написання (оформлення роботи, грамотність, дотримання формальних вимог щодо обсягу тексту)	5
Разом	30

Плагіат і посилання

- Запозичення у ваших текстах фраз або ідей інших авторів або авторок без належного посилання (окрім загальновідомих речей) називається плагіатом, засуджується в усьому світі і на цьому курсі карається **незарахуванням есе**.
- Усі цитати мають бути оформлені лапками і супроводжуватися посиланням на конкретну сторінку(и) в конкретному тексті
- Якщо ви перефразовуєте або переказуєте ідеї іншого автора або авторки своїми словами посилання теж необхідне (якщо доречно, то теж на конкретну сторінку(и))

УВАГА! У випадку встановлення факту плагіату під час опанування дисципліни студенти отримують оцінку “неприйнятно”.

Фінальна задача есе – очікування

Есе подаються в електронному вигляді на **платформі курсу до 17 листопада 2024 р.** (24.00).

Назва файлу – прізвище авторки /автора англійською мовою і рік (наприклад, Martsenyuk_2024).

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Тип роботи	Кількість балів
Робота на семінарах, участь у дискусіях на основі обов'язкової літератури до курсу	30
Проміжне тестування (на основі обов'язкової літератури із перших шести тем; 10 запитань по 1 балу у форматі множинного вибору; 10 хв)	10
Ессе	30
Залік <i>Допуск до заліку – за роботу у семестрі слід набрати як мінімум 40 балів</i>	30
РАЗОМ	100

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	5 (відмінно)	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	4 (добре)		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	3 (задовільно)		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	2 (незадовільно)	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)

Авторка курсу

Тамара Марценюк

Завідувачка кафедри соціології
Мальцева

Катерина